

По-перше, підібрати необхідний сорт пшениці ярої, який був би стійким і оптимальний для вирощування в даній зоні.

По-друге, встановити оптимальні строки сівби, при яких рослини пшениці ярої можуть повністю використовувати елементи агротехнології для свого росту і розвитку та забезпечити найвищий врожай, визначити площу живлення. Відповідно до цього рослина могла б максимально використовувати основні чинники росту й розвитку: світло, вологу, поживні речовини.

Також обов'язково слід звернути увагу на попередники та впровадження науково-обґрунтованих сівозмін. Бо, як відомо, пшениця яра досить вибаглива до попередника, який впливає на накопичення вологи й поживних речовин у ґрунті та на забур'яненість поля.

І по-третє, для пшениці ярої має винятково важливе значення застосування добрив в усіх зонах вирощування культури. У зв'язку із слаборозвиненою кореневою системою пшениця яра потребує наявності у ґрунті достатньої кількості поживних речовин у легкозасвоюваній формі і вона досить чутлива до застосування добрив. Тому слід чітко і правильно прорахувати строки і кількість внесення азотних та фосфорних добрив у відповідності до сорту пшениці ярої .

Література

1. Алімов Д.М. Технологія виробництва продукції рослинництва/ Д.М. Алімов, Ю.В. Шелестов. – К.: Вища школа, 1995.
2. Бугай С.М. Рослинництво /С.М.Бугай, І.М. Савченко. Вища школа. – К.; 1996.–342с.
3. Жемела Г.П. Агроекологічні чинники поліпшення якості зерна озимої пшениці / Г.П.Жемела // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії, Т.4 (23). – Полтава, 2005.
4. Раціональні сівозміни в сучасному землеробстві / За ред. І.Д. Примака. – Біла Церква, 2003. – 384с.
5. Селекція, насінництво і технології вирощування зернових колосових культур у Лісостепу України. / За ред. В.Т. Колючого, В.А. Власенка, Г.Ю. Борсука. – К.: Аграрна наука, 2007. – 800 с
6. Технологія вирощування високоякісного зерна ярої пшениці вЛісостепу України. / За ред. В.Т. Колючого. – К.: ДІА, 2006. – 40 с.

УДК 633.367:631.53.04:631.816.1

ПОПОВНЕННЯ РИНКУ УКРАЇНИ НОВИМИ СОРТАМИ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ (*MEDICAGO SATIVA* L.) НА 2023 РІК

**Смутьська І. В., Житомирець О. С., Києнко З. Б., кандидати
сільськогосподарських наук**

Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ

Вступ. Серед важливих завдань державного значення у сільськогосподарському виробництві особливої гостроти набуває проблема рослинного білка. В зв'язку з цим слід звернути увагу на таку цінну багаторічну білкову культуру як люцерна, яка відзначається високою продуктивністю та якістю корму. Тому розробка методів створення сортів з підвищеною кормовою та насінневою продуктивністю у люцерни – одне із важливих завдань селекції цієї культури.

Люцерна використовуються для пожнивних посівів. Отава трав – чудовий зелений корм і гарна сировина для силосування, а також є цінною медоносною рослиною [1].

Кормові трави, особливо багаторічні, надають досить позитивний вплив на родючість ґрунту. Всі трави збагачують ґрунт біологічним азотом. Поля після трав, при їх високих врожаях, майже завжди чисті від бур'янів.

Трав'яний пласт є цінним попередником технічних, зернових і овочевих культур і надійним засобом у боротьбі з ерозією ґрунту [2].

Аналіз Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні показав, що сортимент люцерни посівної на сьогодні налічує 53 сорти, які різняться за потенціалом продуктивності, тривалістю періоду вегетації, залистяністю, якісними показниками, що у великій мірі полегшує товаровиробникам всіх форм власності вибір сортів [3].

Мета досліджень: комплексне вивчення та оцінювання сортів люцерни посівної (*Medicago sativa* L.) за основними господарсько-цінними показниками.

Результати досліджень. Щороку науково-технічну експертизу проходять сорти люцерни посівної вітчизняної та іноземної селекції. У 2022 році експертизу на придатність сорту до поширення (далі – ПСП) проходили 7 сортів люцерни посівної, з яких 1 сорт (14 %) – вітчизняної селекції та 6 (86 %) – іноземної.

Український інститут експертизи сортів рослин здійснює польові та лабораторні дослідження на ПСП люцерни посівної за Методиками ПСП, відповідно яких проводиться спостереження за визначеними для ботанічного таксона показниками [4,5].

За результатами польових та лабораторних досліджень у 2022 році рекомендовано до виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сортів рослин люцерни посівної сорти “Алтіва”, заявником є Семілас ФІТО, С.А., “МАЛЬВІНА”, заявник – УАБ ДотнуваБалтік, “СВ3407”, “СВ3211” та “СВ4412У”, заявником є СІ ЕНД ДАБЛ'Ю СідКомпані. Нові сорти, які рекомендовані до виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення мають високий адаптивний потенціал, стійкі до вилягання, посухи та хвороб.

Сорт “Алтіва”. У 2020–2022 роках урожайність сухої речовини сорту більша, ніж усереднена урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років та складає у зонах Степу 1,47 т/га або 25,7 %, Лісостепу 3,25 т/га або 34,3 %, Полісся 1,87 т/га або 19,7 %.

Сорт стійкий проти вилягання, посухи та хвороб.

Сорт має середній вміст сирого протеїну у зоні Лісостепу 21,2 %, Полісся 19,8 % та низький вміст у зоні Степу 17,3 %.

Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Сорт “МАЛЬВІНА”. У 2020–2022 роках середня урожайність сухої речовини сорту більша, ніж усереднена урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років та складає у зонах Степу 1,57 т/га або 27,5 %, Лісостепу 4,04 т/га або 42,6 %, Полісся 3,08 т/га або 32,5 %.

Сорт стійкий до вилягання, посухи та проти хвороб.

Сорт має середній вміст сирого протеїну у зонах Степу 18,7 %, Лісостепу 23,9 %, Полісся 20,3 %.

Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Сорт “СВ3407”. У 2020–2022 роках середня урожайність сухої речовини сорту більша, ніж усереднена урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років та складає у зонах Степу 1,31 т/га або 22,9 %, Лісостепу 5,09 т/га або 53,7 %, Полісся 3,23 т/га або 34,1 %.

Сорт стійкий проти посухи та хвороб.

Сорт має високий вміст сирого протеїну у зоні Лісостепу 24,2 %, середній вміст у зоні Полісся 19,9 %, низький вміст у зоні Степу 18 %.

Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Сорт “СВ3211”. У 2020–2022 роках середня урожайність сухої речовини сорту більша, ніж усереднена урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років та складає у зонах Степу 1,02 т/га або 17,9 %, Лісостепу 4,55 т/га або 48,0 %, Полісся 3,61 т/га або 38,1 %.

Сорт стійкий проти посухи та хвороб.

Сорт має середній вміст сирого протеїну у зонах Лісостепу 22,6 %, Полісся 20 % та низький вміст у зоні Степу 17,1 %.

Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Сорт “СВ4412У”. У 2020–2022 роках середня урожайність сухої речовини сорту більша, ніж усереднена урожайність сортів, що пройшли державну реєстрацію за п'ять попередніх років та складає у зонах Степу 1,22 т/га або 21,4 %, Лісостепу 4,38 т/га або 46,2 %, Полісся 3,82 т/га або 40,3 %.

Сорт стійкий проти вилягання та хвороб.

Сорт має середній вміст сирого протеїну у зонах Степу 18,7 %, Лісостепу 22 %, Полісся 19,9 %.

Рекомендована зона вирощування – Степ, Лісостеп, Полісся.

Класифікаційні норми, які використовуються для характеристики сортів люцерни посівної за вмістом сирого протеїну: дуже низький – менше 16 %, низький – менше 16,1-18,0 %, середній – 18,1-24,0 %, високий – 24,1-28,0 %, дуже високий – більше 28 %.

Висновок. За результатами досліджень встановлено, що сорти люцерни посівної “Алтіва”, “МАЛЬВІНА”, “СВ3211”, “СВ3407”, “СВ4412У” рекомендовані для вирощування у степовій, лісостеповій та поліській зонах, але найвищої врожайності та високих якісних показників насіння за вмістом сирого протеїну можна досягти за вирощування в зоні Лісостепу.

Література

1. Ковбасюк П. О. Технологія заготівлі високопоживного силосу. Пропозиція. 2009. № 7. С. 151
2. Зінченко О. І., Салатенко В. Н., Білоножко М. А. Рослинництво Київ: Аграрна освіта, 2003. 591 с.
3. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/file-storage/reyestr-sortiv-roslin>
4. Методика проведення експертизи сортів рослин групи технічних та кормових на придатність до поширення в Україні (ПСП) / За ред. Ткачик С. О. 3-тє вид. випр. і доп. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015 – С. 74.
5. Методика державної науково-технічної експертизи сортів рослин. Методи визначення показників якості продукції рослинництва / За ред. Ткачик С. О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015 – С. 160.

УДК 633.88.582: 998.2:631.55 (477.4)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ВАСИЛЬКІВ СПРАВЖНІХ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

Созикін А. В., аспірант

e-mail: rsn@pdaty.edu.ua

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Вступ. Швидкі темпи росту харчової, фармацевтичної і медичної, парфумерно-косметичної промисловості потребують зростання забезпеченості рослинною сировиною. Потреба вітчизняного виробництва нажаль забезпечується лише на 40%, а основна частина рослинної сировини тривалий час імпортується в Україну з-за кордону. Розширення площ під малопоширеними культурами вирішить існуючу проблему. Проте, передумовою цьому є вивчення морфо-біологічних, хімічних особливостей залежно від комплексу технологічних заходів в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах.

Група ароматичних рослин налічує понад 2000 видів, які можна використовувати як лікарські, харчові, пряні, медоносні, вітамінні тощо. Однак на теренах України ці рослини є малопоширеними, у виробничих масштабах використовують лише 12–18 видів, тоді як у країнах Західної Європи, в аналогічних кліматичних умовах, їх поширено 30–35 [1,2].

З огляду на перспективність у використанні та економічну ефективність при вирощуванні в ґрунтово-кліматичних умовах Правобережного Лісостепу, на особливу увагу заслуговують васильки справжні (*Ocimum basilicum* L.), які можуть зайняти гідне місце у виробництві продукції з оригінальним смаком для харчової промисловості і служити сировиною для інших галузей виробництва [3].